

Działania statutowe Muzeum Mikołaja Kopernika we Fromborku w 2009 r.

Wystawy muzealne

Prezentowano np. wystawy stale:

1. *Mikołaj Kopernik* - ekspozycja biograficzna,
2. *Frombork w zabytkach kultury materialnej*,
3. *Witraże fromborskie*,
4. *Witraże braniewskie*.
5. *Lunety i lunetki ze zbiorów Muzeum*,
6. *Astronomia w nawigacji i geodezji*,
7. *Mikołaj Kopernik na medalach i plakietach*,
8. *Gabinet uczonego doby renesansu* - w Wieży Kopernika,
9. *Kamienie z importu* - w Planetarium,
10. *Ze zbiorów działu historii medycyny* - w szpitalu św. Ducha – ekspozycja rozbudowana,
11. *Warmińska rzeźba XVII-XVIII w.* - w szpitalu św. Ducha,
12. *Tolkemitter Erde, zapomniana wytwórnia ceramiczna* – w szpitalu św. Ducha,
13. *Ogród ziół* (od kwietnia 2009 r.) – przy zespole poszpitalnym św. Ducha we Fromborku.

Przygotowano nową wystawę kopernikowską – scenariusz, aranżacja plastyczna wystawy, projekt plastyczny wystawy, plansze do wystawy, zakup nowych gablot.

W omawianym okresie udostępniono np. wystawy czasowe:

1. *Spacer po niebie* – od stycznia do marca 2009 r. w dawnym pałacu biskupim,
2. *Naczynia aptekarskie XVI – XX w.*, od stycznia do grudnia 2009 r. w zespole poszpitalnym św. Ducha we Fromborku,
3. *Przyjaciele naszych długich zim*. Wystawa pieców kaflowych z XIX –XX w., od stycznia do grudnia 2009 r. w dawnej dzwonnicy katedralnej,
4. *O kamieniach z nieba i o ludziach nimi zauroczonych* – od kwietnia do listopada 2009 r. w dawnym pałacu biskupim,
5. *Kosmos – wizja poety, wizja malarza* – od czerwca do października 2009 r. w dawnej dzwonnicy katedralnej,
6. *Dawne mapy nieba*, od 1 lipca do 31 sierpnia w Wieży Kopernika,

Frekwencja na podstawie sprzedanych biletów

Do końca grudnia 2009 r. Muzeum odwiedziło 124.292 osoby, do katedry fromborskiej sprzedano do końca kwietnia 3.887 kart wstępu. Muzealne planetarium odnotowało 51.948 widzów.

Muzealia i Biblioteka

W 2009 r. zbiory muzealne powiększyły się o 88 pozycji inwentarzowych (6 - dział grafiki dawnej, 2 - dział sztuki, 31 - dział rzemiosła i numizmatów, 12 – dział historii astronomii, 37 – dział historii medycyny). Na koniec roku w zbiorach Muzeum znajdowały się 4532 eksponaty własne i 73 depozyty.

W Księdze Ruchu Muzealiów odnotowano 146 muzealiów wypożyczonych z Muzeum i 402 eksponaty użyczone do Muzeum.

W elektronicznych bazach muzealiów znajdowało się 6384 rekordów (z dokumentacją wizualną 5622), w tym w bazie muzealnej MONA 3472 rekordy, w Bazie Ewidencji Zabytków 1782 rekordy.

Zbiory biblioteczne powiększyły się drogą kupna i wymiany o 90 poz. – druki zwarte nowe oraz o 2 starodruki, 42 roczniki czasopism. Na koniec roku zbiory biblioteczne zawierały: 9.363 pozycje inwentarzowe druków zwartych nowych, 762 pozycje inwentarzowe starodruków, 191 pozycji inwentarzowych rękopisów i 813 pozycji inwentarzowych zbiorów specjalnych (filatelistyka, pocztówki, zdjęcia).

W elektronicznej bazie bibliotecznej znajdowało się na koniec roku 10.131 rekordów.

W bibliotece wypożyczono 387 woluminów książek i czasopism dla pracowników i czytelnikom z poza Muzeum. Z czytelni skorzystało 23 czytelników indywidualnych z poza Muzeum. W ramach wypożyczalni międzybibliotecznej sprowadzono 44 woluminów książek i czasopism dla pracowników Muzeum.

Wydawnictwa

W 49 numerze Muzealnictwa ukazał się artykuł pracownika Muzeum pt. *Muzeum Mikołaja Kopernika we Fromborku – Przykład współpracy świeckich muzealników z duchowieństwem katedralnym*.

Przygotowywano publikacje pokonferencyjną pt. *Piece kaflowe w zbiorach muzealnych w Polsce*.

Działalność naukowo-oświatowa

Muzealne planetarium odwiedziło 51.948 widzów na 1.247 seansach.

Planetarium przygotowało i udostępniło np. seanse astronomiczne: *Najbliższa gwiazda, O kamieniach z nieba, W blasku Słońca, Ola poznaje niebo* –seans dla dzieci.

Muzealne Obserwatorium Astronomiczne zorganizowało 20 pokazów dla 515 osób.

Z okazji Międzynarodowego Roku Astronomii zorganizowano bezpłatne zwiedzanie obserwatorium astronomicznego i pokazy nieba - w dniu 4 kwietnia i 23 - 24 października 2009 r., w ramach ogólnoswiatowej akcji *100 godzin astronomii*.

W okresie letnim, w ramach akcji oświatowej *Wakacje w Planetarium*, Muzeum udostępniało obserwatorium astronomiczne 12 miłośnikom astronomii. W zamian, jako wolontariusze, przepracowali oni na rzecz Muzeum ponad 320 godzin.

Pracownik muzealnego planetarium wziął udział w konferencji meteorytowej w Olsztynie w dniach 24 – 25 kwietnia br. oraz przygotował artykuł do kwartalnika *Meteorite*.

W dniach 20 - 23 sierpnia we Fromborku odbył się w ramach Międzynarodowego Roku Astronomii **XIII OGÓLNOPOLSKI ZLOT MIŁOŚNIKÓW ASTRONOMII OZMA 2009**. W zlocie uczestniczyło blisko 150 osób z całej Polski. Uczestnikom zlotu udostępniono muzealne planetarium i obserwatorium astronomiczne.

Do innych, poza astronomicznych, działań oświatowych należało organizowanie i prowadzenie działalności przewodnickiej, w tym oprowadzanie licznych grup specjalnych - goście władz państwowych, wojewódzkich i miejskich, dostojnicy kościoła oraz wiele ekip telewizyjnych i radiowych z całego świata.

Muzeum przygotowało na 2009 rok nową ofertę edukacyjną dla młodzieży szkolnej i przedstawiło ją szkołom z regionu elbląskiego, lidzbarskiego i braniewskiego – oferta dostępna na stronach internetowych Muzeum. Skorzystało z niej 737 uczniów – 31 lekcji.

Remonty – konserwacja

Naprawiono taras dawnej dzwonnicy katedralnej i dach pałacu biskupiego - uszkodzenia powstałe podczas zimy.

Naprawiono przeciekający dach łącznika między domem Kustosza a Baszta Kustodii oraz dachy na innych obiektach muzealnych – uzupełnienie zerwanych przez wiatry dachówek, naprawa i czyszczenie rynien.

W grudniu dokonano przeglądu i konserwacji aparatury muzealnego planetarium. Prace wykonała firma ASTRONICS z Jeny (Niemcy).

Przygotowano dokumentację techniczną i przetargową wymiany posadzek w dawnym pałacu biskupim i naprawy schodów zewnętrznych prowadzących na dzwonnice na Wzgórzu Katedralnym.

W kwietniu wykonano prace konserwatorskie przy malowidłach ściennych w kaplicy św. Anny zespołu szpitala św. Ducha, zalecone w protokole odbioru z grudnia ubiegłego roku (estetyzacja) oraz uzupełniono dokumentację konserwatorską tego wieloletniego zadania.

Zabiegom konserwatorskim poddano XVIII-wieczną rzeźbę drewnianą św. Rocha i drzwiczki tabernakulum ze zbiorów Muzeum.

Zakończono prace konserwatorskie średniowiecznej kamiennej madonny ze szpitala św. Ducha. Prace konserwatorskie wykonano w Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie.

Do konserwacji oddano 7 kwater witrażowych z nieistniejącego kościoła w Ornece, zakupione w ubiegłym roku – do pracowni konserwatorskiej we Wrocławiu, XVIII-wieczny sztuczny atlas z 38 mapami do pracowni konserwatorskiej Biblioteki Gdańskiej PAN, jeden obiekt archeologiczny, model pomnika Kopernika oraz XVIII -wieczną płytę kamienną ze sceną ukrzyżowania – do pracowni Konserwatorskich UMK w Toruniu.

Inne prace

Przygotowano i złożono w terminie do 31 marca br. 3 wnioski o dofinansowanie zadania z Programów Operacyjnych Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Jeden wniosek z priorytetu *Mecenat* został rozpatrzony pozytywnie i uzyskał dofinansowanie w kwocie 50.000 zł na zakup eksponatów muzealnych.

Do końca listopada przygotowano kolejny wniosek do MKiDN na 2010 r. – programy *Wydarzenie Artystyczne - Sztuki wizualne* – na zakup eksponatów.

Do ważniejszych przedsięwzięć w omawianym okresie należało uaktualnianie stron internetowych Muzeum. Polskie strony powiększono m.in. o informacje o nowych wystawach czasowych i realizowanych projektach. Strony te są dostępne pod adresem **www.frombork.art.pl** w wersji polskiej, angielskiej, francuskiej, niemieckiej i rosyjskiej.

Do końca kwietnia, podobnie jak w latach poprzednich Muzeum obsługiwało turystów zwiedzających katedrę fromborską. Ogółem odwiedziło ją w tym czasie 3.887 osób. Zakres i charakter tej działalności regulowała umowa pomiędzy Muzeum i Parafią Rzymsko - Katolicką we Fromborku. Od maja do końca grudnia 2009 r. Muzeum obsługiwało i nadzorowało ruch turystyczny w katedrze fromborskiej na podstawie umowy z Przedsiębiorstwem Usługowo-Handlowym COPERNICUS WARMIENSIS, utworzonym przez warmińską kurię metropolitalną. W tym czasie Muzeum nie rejestrowało ilości zwiedzających – o wstępie do katedry (wolnym i na podstawie biletów) decydowali pracownicy Kurii.

Pod koniec kwietnia br. przygotowano i udostępniono do zwiedzania ogród ziół przy zespole poszpitalnym św. Ducha we Fromborku.

Pracownicy Muzeum czynnie uczestniczyli w pięciu konferencjach naukowych – we Fromborku, Elblągu, Olsztynie, Nałęczowie i Ciechanowcu. Pierwsza poświęcona była rozwojowi turystycznemu Fromborka, druga, zamknięta dotyczyła zagadnieniom symboliki w zabytkach kultury materialnej, trzecia meteorytom, czwarta piecom i systemom grzewczym a piąta roślinom leczniczym w kulturze, nauce i sztuce. W grudniu 2009 r. pracownicy Muzeum miały wykład poświęcony piecom kaflowym XIX – XX w. w Muzeum Archeologicznym w Poznaniu.

Muzeum uczestniczyło, jako współorganizator, w przygotowaniach 42 Międzynarodowego Festiwalu Muzyki Organowej we Fromborku. Koncert inauguracyjny odbył się 28 czerwca br. a ostatni 30 sierpnia. Ogółem odbyło się 10 koncertów, których wysłuchało około 3500 osób.

W sierpniu Muzeum uczestniczyło w przygotowaniach i obchodach *Dni Fromborka*, m.in. udostępniło swoje obiekty do zwiedzania nocą (dawna dzwonnica) oraz umożliwiło realizację spektaklu teatralnego na dziedzińcu katedralnym.

Kadra merytoryczna

Skład kadry w dniu 31.12.2009 r.: dyrektor - historyk ze specjalnością muzealną; dział dokumentacji – kustosz - zabytkoznawca i asystent muzealny po studiach podyplomowych; biblioteka – starszy kustosz-historyk ze specjalnością muzealną i studiami podyplomowymi, dokumentalista; dział sztuki – kustosz-historyk sztuki; dział rzemiosła artystycznego,

archeologii i numizmatów – kustosz-archeolog/konserwator; planetarium i obserwatorium – starszy kustosz-astronom po studiach podyplomowych z dziedziny muzealnictwa, asystent muzealny po studiach podyplomowych; dział historii astronomii – kustosz - historyk ze studiami podyplomowymi, dział oświatowy – polonista ze studiami podyplomowymi z dziedziny muzealnictwa; pracownia plastyczna – kustosz-artysta plastyk po studiach podyplomowych z dziedziny muzealnictwa; dział historii medycyny - absolwentka ART w Olsztynie - na $\frac{3}{4}$ etatu (ogród botaniczny); kustosz-specjalista do spraw konserwatorskich - na $\frac{1}{2}$ etatu. Ogółem 14 osób.

Napotkane trudności i osiągnięcia

Podobnie jak w 2008 r. niekorzystnie wpłynęły na działanie Muzeum anomalie pogodowe. Liczne wichury i burze spowodowały cały szereg awarii, m.in. sieci komputerowej, drobnych uszkodzeń dachów na obiektów muzealnych, zniszczenia drzewostanu w Obserwatorium Astronomicznym.

Przybywało obowiązków o charakterze administracyjno-biurowym, rosły wymagania w tym zakresie, a nie było komu ich powierzyć. Obciążało to nadmiernie dyrekcję Muzeum.

We wrześniu 2009 r. Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego, oceniając działalność Muzeum, podjął uchwałę o wszczęciu procedury odwołania dyrektora. Miało to bardzo niekorzystny wpływ na pracę całej instytucji – spowolnienie pracy Muzeum, wstrzymanie prac planistycznych i działań długoterminowych.

W sposób znaczący spadła ilość turystów zagranicznych zwiedzających Muzeum, co się odbiło na frekwencji - niższa o ok. 15% w porównaniu z rokiem 2008, choć widzów w muzealnym planetarium przybyło o ok. 5%.

Dużym osiągnięciem 2009 r. było uzyskanie wpisu do rejestru muzeów państwowych, podnoszącego prestiż instytucji i doceniającego jej dorobek – decyzja Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 30 grudnia 2009 r.

Duże znaczenie miało pozyskanie rzadkich i cennych eksponatów do wiodących działów Muzeum – historii astronomii i historii medycyny – 49 zabytków.

Muzeum wzięło czynny udział w obchodach Międzynarodowego Roku Astronomii, ogłoszonego przez ONZ. W ramach „100 godzin Astronomii” dwukrotnie udostępniono bezpłatnie muzealne obserwatorium astronomiczne – kwiecień, październik, przygotowało przy współpracy z Polskim Towarzystwem Meteorytowym i International Meteorite Collectors Association wystawę czasową pt. *O kamieniach z nieba i o ludziach nimi zauroczonych* (maj – listopad), na której m.in. pokazano po raz pierwszy w Polsce kolekcje meteorytowe z USA.

W 2009 r., w kwietniu, udało się zakończyć wieloletnie prace badawczo-konserwatorskie średniowiecznych malowideł ściennych w kaplicy św. Anny zespołu poszpitalnego św. Ducha, poprzez estetyzację wszystkich zachowanych elementów dekoracji malarskiej.

Przygotowano nową wystawę kopernikowską i zakupiono do niej gabloty. Wystawa zostanie pokazana w maju 2010 r., po zakończeniu niezbędnych remontów sal muzealnych w dawnym pałacu biskupim na Wzgórzu Katedralnym.

Podsumowanie

W porównaniu do analogicznego okresu 2008 r.:

- przygotowano nową stałą wystawę kopernikowską – scenariusz, projekt plastyczny, gabloty, plansze informacyjne
- przygotowano podobną ilość wystaw czasowych
- frekwencja w obiektach muzealnych była niższa o ok. 15 %, muzealne planetarium odwiedziło o 5% więcej osób,
- pozyskano podobną co w 2008 r. ilość muzealiów, ale do wiodących działów, mniej przybyło druków bibliotecznych
- zmniejszyła się nieznacznie ilość uczestników lekcji muzealnych
- kontynuowano trudny i skomplikowany proces unowocześniania muzealnego planetarium
- zakończono wieloletnie, ważne prace konserwatorskie (kaplica św. Anny w zespole poszpitalnym św. Ducha)
- nadal wysoki był udział przedstawicieli Muzeum w międzynarodowych konferencjach i spotkaniach dotyczących zabytków, sztuki, historii nauki
- Muzeum współpracowało z organizacjami o charakterze międzynarodowym
- złożono podobną ilość wniosków o dofinansowanie i pozyskano środki na zakup muzealiów z programu operacyjnego MKiDN
- skład kadry merytorycznej instytucji nie uległ zmianie.

Frombork, 04 luty 2010 r.